

7η ενότητα

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΘΟΝΗ-ΕΙΚΟΝΑ

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα αναγνωρίσουμε σε κείμενα τη σημασία και την κλίση του **άρθρου**.

Θα μάθουμε τους τρόπους **παραγωγής επιθέτων**.

Θα μελετήσουμε περισσότερο την **οργάνωση της περιγραφής** χώρου, προσώπου, κατάστασης κ.λπ.

Θα μιλήσουμε και θα γράψουμε για τον **κόσμο της οθόνης-της εικόνας** (της τηλεόρασης, του διαδικτύου κ.λπ).

περ. «Οικονομικός Ταχυδρόμος», εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 2003

Κείμενο 1 [Ένα παιχνίδι στο διαδίκτυο χωρίς νικητές!]

Έκανε κλικ με το ποντίκι και το παράθυρο άνοιξε περισσότερο, αποκαλύπτοντας τις πέντε επόμενες λέξεις:

**ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ!
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ
ΚΕΡΒΗ ΕΝΑΡΞΗ**

Μα ήταν δυνατόν η πρώτη ενότητα του σχολικού προγράμματος στο οποίο περίμενε να συμμετέχει, να ξεκίναγε με διαγωνισμό; Φαινόταν απίστευτο στον Μπεν! Τόσο, που ξαναγύρισε στην αρχή και ξαναέδωσε εντολές να ξαναμπει στο συγκεκριμένο παράθυρο, για να ελέγξει έτσι μην τυχόν είχε προσπεράσει στη βιασύνη του τη συγκεκριμένη ηλεκτρονική σελίδα που ήθελε κι όλα αυτά τα ωραία δεν ίσχυαν. Κι όμως, έτσι ακριβώς ήταν. Μπορεί, βέβαια, να βρισκόταν εκεί για όποιον ήθελε να ασχοληθεί με το διαγωνισμό, πέραν του τηλε-μαθήματος.

Ή να ήταν κι ένας διαγωνισμός-προσφορά από τις εταιρείες υπολογιστών και ηλεκτρονικών γενικότερα, που συμμετείχαν στο σχολικό αυτό πρόγραμμα, και χρεώνονταν τη μεγάλη του επιτυχία. Ποιος ξέρει...

Ο Μπεν αποφάσισε να συνεχίσει και να μπει κι αυτός στο διαγωνισμό. Έκανε κλικ στο **ΕΝΑΡΞΗ**, περίεργος να μάθει τη συνέχεια. Έμεινε κατάπληκτος! Τα ονόματα όσων έλυναν το διαγωνισμό θα τυπώνονταν σε κοντομάνικα μπλουζάκια και καπέλα του μπίτζμπολ!

«Απ' ό,τι φαίνεται εδώ μάλλον έχουν βάλει και οι καθηγητές το χεράκι τους!» μονολόγησε ο Μπεν και θυμωμένος γύρισε πίσω και έκανε κλικ στους Κανόνες Παιχνιδιού.

Τότε ήταν που πετάχτηκε από τη θέση του. Η έκθεση της παιδαγωγικής σημασίας που είχε η σκέψη αυτού του διαγωνισμού ήταν διαθέσιμη, μπροστά στα μάτια του. Ειδικά το συμπέρασμα ότι σ' αυτό το διαγωνισμό ίσως δεν υπήρχαν νικητές! Οι δραστηριότητες και τα σκαλοπάτια προς τη λύση χρειάζονταν το μυαλό και την πρωτοβουλία όλων των συμμετεχόντων.

Γι' αυτό ακριβώς το λόγο οι πρώτες ώρες του τηλε-μαθήματος ήταν στη διάθεσή τους για κουβέντα, ώστε να γνωριστούν, να ανταλλάξουν απόψεις, και να διατηρήσουν ομαδικό πνεύμα. Μόνο έτσι θα είχαν την αναμενόμενη απόδοση στους γρίφους που τους περίμεναν. Γι' αυτό και θεωρητικά δεν υπήρχαν νικητές ή χαμένοι του παιχνιδιού. Όλοι κέρδιζαν αυτή τη μοναδική εμπειρία και αντιμετώπιζαν το ίδιο πρόβλημα, που όμως έπρεπε όλοι μαζί να φέρουν εις πέρας.

Αντρέας Σλύτερ, *Κινηγητό στο Ίντερνετ*, μφρ. Ι. Αντωνοπούλου, εκδ. Πατάκη, 2003

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Ποια πράγματα προκάλεσαν εντύπωση στον Μπεν, όταν ξεκίνησε την πρώτη ενότητα των τηλε-μαθημάτων που θα παρακολουθούσε;
- 2 Για ποιο λόγο δε θα δίνονταν βραβεία σε αυτό το διαγωνισμό;

Κείμενο 2 [Ψηφιακό ταξίδι στον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας]

ΤΟ
ΝΑΟΣ ΤΗΣ
ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Προορισμός: Ελληνική Ιστορία

Επισκεφθείτε την σελίδα των χρηρηγίων!

ΤΙΤΛΟΣ
ΑΝΑΡΤΗΣΕΙΣ
ΠΗΡΕΡΑΦΟΡΕΙΕΣ
ΝΕΑ

Το τρίτο στη σειρά πρόγραμμα εικονικής πραγματικότητας –μετά την εικονική περιήγηση στην αρχαία Μίλητο και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ελληνική ενδυμασία– έχει τίτλο «Ο Ναός του Δία στην Ολυμπία» και δημιουργήθηκε, όπως και τα προηγούμενα, εξ ολοκλήρου στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, από το τμήμα Τρισδιάστατων Αναπαραστάσεων. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα με μεγάλες εκπαιδευτικές δυνατότητες και αποτελεί την αρχή ενός μεγάλου έργου στο πλαίσιο της Ολυμπιάδας 2004.

Ο Ναός του Δία στην Ολυμπία

Η ψηφιακή αναπαράσταση του ναού είναι τόσο ακριβής, ώστε να διακρίνονται πολλές από τις αρχιτεκτονικές του λεπτομέρειες. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να θαυμάσουν το φημισμένο άγαλμα του Δία, δημιούργημα του γλύπτη Φειδία και ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, από το οποίο σήμερα δε σώζεται τίποτε, αλλά και τις μετόπες από τις περίφημες αναπαραστάσεις των άθλων του Ηρακλή. Επίσης, κοντά στον οπισθόδομο έχει τοποθετηθεί μια αγριελιά, που αναπαριστά την «Καλλιστέφανο Ελαία», τα κλαδιά της οποίας χρησίμευαν για να φτιάχνονται τα στεφάνια των ολυμπιονικών. Το ψηφιακό μοντέλο του ναού του Δία πλαισιώνουν η τοποθεσία της αρχαίας Άλτης και το καταπράσινο τοπίο του Κρόνιου λόφου και της Ολυμπίας, επιτυγχάνοντας μια ελεύθερη εικονική απόδοση του χώρου που περιέβαλλε το ναό.

Γενική άποψη του ναού από νοτιοανατολικά

Αξονική άποψη της ανατολικής όψης με θέα στο σηκό

Αξονική άποψη του αγάλματος του Δία

Το εξωτερικό τοπίο του ναού του Δία και η τοποθεσία της αρχαίας Άλτης

Ιστοσελίδα του Ίδρυματος Μείζονος Ελληνισμού, <http://www.ime.gr>

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Τι μπορεί να θαυμάσει ο επισκέπτης της ψηφιακής αναπαράστασης του ναού του Δία;
- 2** Συγκρίνοντας το κείμενο με τις εικόνες, βλέπετε να ταυτίζονται ή οι εικόνες περιέχουν πιο πολλά στοιχεία;

Κείμενο 3 [Οι σύγχρονες μαύρες τρύπες!]

Ενώ [...] οι «μίνι» μαύρες τρύπες (του διαστήματος) δεν έχουν γίνει ακόμα αποδεκτές από την επιστημονική σκέψη, ο υποφαινόμενος* υποπτεύεται ότι πράγματι υπάρχουν. Δεν έχουν όμως ηλικία 20 δισεκατομμυρίων, αλλά μόνον είκοσι ετών και ενεδρεύουν σε κάθε ελληνικό σπίτι, σε καφεενία χωριών και σε πλατείες. Οι μαύρες αυτές τρύπες έχουν μέγεθος 14, 21 ή και 27 ίντσες κι απορροφούν οτιδήποτε, ακόμα και μια φωτεινή σκέψη, αν πλησιάσει στον οριζοντά τους. Χρόνος, αξίες, ανθρώπινη επικοινωνία εξαφανίζονται προς ένα άγνωστο εσωτερικό, που υπακούει σε νόμους όχι οικείους στην επιστήμη αλλά γνωστούς στην αγορά.

Ας σημειωθεί ότι οι σύγχρονες μαύρες τρύπες συνήθως εκπέμπουν το χυδαίο ή την παραμόρφωση της αλήθειας, την πολιτική ασήμαντότητα και την αλαζονεία των ασήμαντων. Σπάνια να προβληθεί λόγος πολιτισμένος ή η γοητεία ενός προσώπου. Ευτυχώς ο τηλεθεατής –συγγνώμη, ο φυσικός– γνωρίζει ότι η ενέργεια που εκπέμπουν αυτές οι μαύρες τρύπες αναλώνεται εις βάρος της ίδιας τους της ύπαρξης. Λέγεται μάλιστα ότι μια πειραματική συσκευή, που στη διεθνή βιβλιογραφία απαντάται με το όνομα τηλεκοντρόλ, έχει τη δυνατότητα να μεταπηδά ταχύτατα από το ένα κανάλι –συγγνώμη, τη μία μαύρη τρύπα– στην άλλη· έτσι διαχέεται η ενέργεια της κάθε μαύρης τρύπας και γίνεται λιγότερο επικίνδυνη η παρουσία της.

Υπάρχει μάλιστα και μια νεότερη θεωρία, που διατυπώνεται σε μνημένους επιστημονικούς κύκλους και σε ώρες άλαλες και μουσικές. Η θεωρία αυτή επιμένει ότι ένα από τα κουμπιά, συνήθως το επάνω δεξιά, αυτής της σωτήριας πειραματικής συσκευής είναι σε θέση να εξαφανίσει ολότελα τη μαύρη τρύπα από τον οριζοντά μας. Τότε ο άνθρωπος ανακαλύπτει πάλι τους άλλους και τον εαυτό του. Ανακαλύπτει τις εξαισίες ή ταπεινές μουσικές του κόσμου και της ζωής, την πραγματική ζωή που μακράν από τις μαύρες τρύπες έχει άλλες πίκρες και περιεχόμενο.

* **υποφαινόμενος:** εγώ ο ίδιος ή αυτός που υπογράφει ένα κείμενο.

Γιώργος Γραμματικάκης, εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 1995 (διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Για ποιες μαύρες τρύπες 14, 21 ή και 27 ιντσών μιλάει ο συγγραφέας; • Πώς αυτές επηρεάζουν τη ζωή μας;
- 2 Πώς μπορεί ο τηλεθεατής να μειώσει τις βλαπτικές επιδράσεις της τηλεόρασης ή και να απαλλαγεί από αυτήν;

Κείμενο 4 [«Χάρι Πότερ» για όλες τις ηλικίες]

Όταν μια σειρά παιδικών βιβλίων έχει πουλήσει περισσότερα από εκατό εκατομμύρια αντίτυπα σε όλο τον κόσμο και έχει μεταφραστεί σε 47 γλώσσες, μπορούμε να μιλάμε για πρωτοφανές φαινόμενο. Τα τέσσερα βιβλία της σειράς της Τζόαν Ρόουλινγκ Ξανάφεραν τα παιδιά στο διάβασμα και τα απομάκρυναν για λίγο από την οθόνη των βίντεο-γκέιμ. Το φαινόμενο «Χάρι Πότερ» μεταφέρθηκε και στον κινηματογράφο με μία από τις πιο πλέον πολυδιαφημισμένες παραγωγές.

Ο Αμερικανός σκηνοθέτης Κρις Κολόμπους έχει υπογράψει πολλές οικογενειακές ταινίες, όπως το «Μόνος στο σπίτι» και την «Κυρία Νταπαίρ», ο κόσμος του όμως ήταν τελείως διαφορετικός με τον κόσμο του 11χρονου Χάρι, ενός ορφανού αγοριού, που στα γενέθλιά του μαθαίνει ότι οι γονείς του δεν

έχουν πεθάνει σε τροχαίο, αλλά ότι ήταν μάγοι που νικήθηκαν από έναν ισχυρότερο μάγο αφιερωμένο στο κακό. Στο Χάρι προσφέρεται μια θέση στο σχολείο των μάγων Χόγκγουαρτς, μπροστά του ανοίγεται ένας ολοκαίνουριος μαγικός κόσμος και μέσα σε αυτόν παρουσιάζεται η ευκαιρία να αντιμετωπίσει τον υπεύθυνο για το θάνατο των γονιών του.

«Είναι μια ταινία για παιδιά όλων των ηλικιών» σύμφωνα με τον παραγωγό Ντέιβιντ Χέιμαν. Στην ταινία μία από τις πιο ενδιαφέρουσες σκηνές είναι όταν ο Χάρι ανακαλύπτει σε μια κρυφή αίθουσα ένα μαγικό καθρέφτη, μέσα στον οποίο βλέπει τον εαυτό του μαζί με τους νεκρούς του γονείς. Προσπαθεί να καταλάβει τι σημαίνει και αργότερα μαθαίνει ότι ο καθρέφτης δείχνει την πιο ποθητή μας επιθυμία. Είναι μια σκηνή γυρισμένη με πραγματική ευαισθησία και, όπως είπε ο Κρις Κολόμπους, μία από εκείνες που τον δυσκόλεψαν περισσότερο. Στην ερώτηση τι θα ήθελε να δει μέσα στον καθρέφτη, ο πρωταγωνιστής της ταινίας Ντάνιελ Ράνκλιφ είπε: «Να είμαι τόσο ευτυχισμένος σε όλη μου τη ζωή όσο και σήμερα».

ένθετο «Τέχνες και Γράμματα», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2004

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι κατάφερε η συγγραφέας Τζόαν Ρόουλινγκ με τα βιβλία της;
- 2 Ποια σκηνή της ταινίας περιγράφεται στο άρθρο που διαβάσατε; Γιατί χαρακτηρίζεται ως μία από τις πιο ενδιαφέρουσες σκηνές της ταινίας;

ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ

B

Άρθρο - Κλίση των άρθρων

Ήδη από τα βιβλία της Γλώσσας του Δημοτικού σχολείου γνωρίζουμε ορισμένες λέξεις που κλίνονται μαζί με τα ονόματα, **τα άρθρα**. Ας δούμε τι θυμόμαστε γι' αυτές τις λέξεις.

Ακούω και μιλώ

1. Υποθέστε ότι ακούσατε τις απόψεις του Γ. Γραμματικάκη (κειμ. 3) σε μια τηλεοπτική συζήτηση.
  - Ποιες λέξεις είναι άρθρα και σε τι χρησιμεύουν;
  - Μπροστά από τι είδους λέξεις τα χρησιμοποιεί ο ομιλητής;
2. Στο μάθημα της Ιστορίας σε συνεργασία και με τον καθηγητή Πληροφορικής επισκέπτεστε την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, για να «θαυμάσετε» την ψηφιακή απεικόνιση του ναού του Δία (κειμ. 2). Με την είσοδό σας ακούτε τη φωνή του «ηλεκτρονικού ξεναγού» να σας καθοδηγεί.
  - Παρατηρήστε αν χρησιμοποιεί άλλα άρθρα, για να αναφερθεί σε πρόσωπο ή πράγμα συγκεκριμένο-γνωστό, κι αν χρησιμοποιεί άλλα, όταν αναφέρεται γενικά σε πρόσωπα ή πράγματα.

Διαβάζω και γράφω

1. Στο κείμενο 1 υπογραμμίστε τα άρθρα, καθώς και τις λέξεις που προσδιορίζουν. Αυτές οι λέξεις είναι ονόματα ή ρήματα;
2. Από τα προηγούμενα κείμενα διαλέξαμε τα ονόματα που ακολουθούν. Συμπληρώστε τους αντίστοιχους τύπους του οριστικού άρθρου:

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
άρθρο		όνομα	άρθρο		όνομα	
Αρσ.	θηλ.	ουδ.	Αρσ.	θηλ.	ουδ.	
						μαύρες τρύπες (κείμ. 3) κουμπιά (κείμ. 3) καθηγητές (κείμ. 1)
						μάυρης τρύπας (κείμ. 3) σχολικού προγράμματος (κείμ. 1) κόσμου (κείμ. 1)
						ορίζοντα (κείμ. 3) πραγματική ζωή (κείμ. 3) όνομα (κείμ. 3)

- Βρείτε τους τύπους του αόριστου άρθρου (ένας, μια, ένα) στα εισαγωγικά κείμενα. • Αλλάξτε τους τύπους του αόριστου άρθρου με τύπους του οριστικού άρθρου. • Τι παρατηρείτε στη σημασία των νέων φράσεων που σχηματίστηκαν;
- Στο κόμικ που ακολουθεί (κείμ. 5), προσέξτε πότε χρησιμοποιείται το αόριστο άρθρο (ένας, μια, ένα) και πότε το αριθμητικό (ένας, μία, ένα).

Κείμενο 5 [Ηλεκτρονική γνωριμία]

Ζήσης Παπαγεωργίου, περ. RAM, Απρίλιος 2003

Μαθαίνω ότι:

- Τα **άρθρα** είναι λέξεις που χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά, κυρίως για να δηλώσουμε αν αναφερόμαστε σε κάτι (πρόσωπο, πράγμα) συγκεκριμένο ή όχι.
- Η ελληνική γλώσσα έχει δύο άρθρα, το **οριστικό** (ο, η, το) και το **αόριστο** (ένας, μια, ένα).
- Το άρθρο *μια* χρησιμοποιείται ως αόριστο άρθρο συνήθως χωρίς τόνο, ενώ το αριθμητικό *μία* χρησιμοποιείται πάντα τονισμένο.

5. Αναγνωρίστε με ποια πρόθεση συνδυάζεται το οριστικό άρθρο στις φράσεις που ακολουθούν:
- στην αγορά (κείμεν. 3)
  - στον οπισθόδομο (κείμεν. 2)

Αναζητήστε και άλλα παραδείγματα στο κείμενο 1.

6. Αφού εντοπίσετε τα άρθρα στο κείμενο, χωρίστε τα σε δύο κατηγορίες: σ' αυτά που αναφέρονται σε πρόσωπο ή πράγμα συγκεκριμένο (οριστικό άρθρο) και σ' αυτά που έχουν γενική και αόριστη σημασία (αόριστο άρθρο).

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΑΝΑΦΟΡΑ		ΓΕΝΙΚΗ – ΑΟΡΙΣΤΗ ΑΝΑΦΟΡΑ	
οριστικό άρθρο	ουσιαστικό	αόριστο άρθρο	ουσιαστικό
τα (τέσσερα)	βιβλία	μια (κρυφή)	αίθουσα

7. Μήπως μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το οριστικό άρθρο και με άλλη σημασία; Για να απαντήσετε, να διαβάσετε την πρόταση που ακολουθεί:

«Τότε ο άνθρωπος ανακαλύπτει πάλι τους άλλους» (κείμεν. 3).

- Μπορείτε να σκεφτείτε και άλλα παραδείγματα, όπου το οριστικό άρθρο χρησιμοποιείται με ανάλογη σημασία;

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Το **οριστικό άρθρο** το χρησιμοποιούμε
  - α. συγκεκριμένα:** όταν αναφερόμαστε σε κάτι που γνωρίζει ο ακροατής/αναγνώστης, ή μπορεί να το αναγνωρίσει, επειδή έχουμε ήδη μιλήσει γι' αυτό.
  - β. γενικευτικά:** όταν η λέξη που συνοδεύει είναι «ο αντιπρόσωπος» του είδους, ή όταν αναφερόμαστε στα μέλη ενός συνόλου, π.χ. *Το λιοντάρι είναι ο βασιλιάς των ζώων.*
- ▶ Το **αόριστο άρθρο** το χρησιμοποιούμε συνήθως όταν αναφερόμαστε γενικά και αόριστα σε κάτι, το οποίο ίσως είναι άγνωστο στον ακροατή/αναγνώστη μας ή του είναι γνωστό, αλλά εμείς δε θέλουμε να μιλήσουμε συγκεκριμένα, π.χ. *τηλεφώνησα σε ένα φίλο μου.*

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Ακούω και μιλώ

1. Υποθέστε ότι είστε ένας φίλος του Μπεν (κείμεν. 1) και θέλετε να τον ενημερώσετε για τον «ηλεκτρονικό» διαγωνισμό που διοργανώνεται στο σχολείο σας και να τον συμβουλευέτε να πάρει μέρος. • Κάντε το σε προφορικό λόγο, στον οποίο θα χρησιμοποιήσετε και επίθετα που θα παράγονται από τα ρήματα: *αποκαλύπτω, αποφασίζω, βάλλω, σκέπτομαι.*
2. Επισκεφτήκατε μέσα από το διαδίκτυο την ψηφιακή αναπαράσταση του ναού του Δία. Σας έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση τα χρώματα μέσα και έξω από το ναό. Μιλήστε για τα χρώματα αυτά στους γονείς σας, παράγοντας με τη χρήση των κατάλληλων καταλήξεων (επιθημάτων) επίθετα, π.χ. *κίτρινος* → *κιτρινωπός*.

Κείμενο 6 [Οι ειδήσεις των οκτώ]

Μοιάζει με μάχη αυτό που συμβαίνει κάθε βράδυ στις 8:00 περίπου, όταν το ένα μετά το άλλο τα δελτία ειδήσεων ξεδιπλώνουν την ειδησεογραφία της ημέρας. Μάχη της οποίας οι «συγκρούσεις» έχουν προαναγγελθεί με τρέιλερ, που διαφημίζουν τα πιο αιχμηρά όπλα της κάθε ομάδας κρούσης. Είναι οι υποσχέσεις του ενημερωτικού τηλεοπτικού προγράμματος για ένα «καυτό», γευστικό θέαμα με τις πολιτικές του πτυχές, αλλά με στοιχεία ίντριγκας, με το εφέ της τραγικότητας από το ημερήσιο τροχαίο ή το έγκλημα, εγχώριο ή εισαγωγής.

Πάντως η πολιτική-θέαμα, ο έρωτας-θέαμα, τα διαζύγια-θέαμα, η μητρική αγάπη-θέαμα, ο πόνος-θέαμα, το αίμα, η καταστροφή καταναλώνονται με πάθος.

Πιερ Μπουρντιέ, *Για την τηλεόραση*, μτφρ. Α. Σωτηρίου, Κ. Διαμαντάκου, εκδ. Πατάκη, 1998

Μαθαίνω ότι:

- Επίθετα παράγονται από ουσιαστικά, ρήματα, επιρρήματα, ή άλλα επίθετα. Στον πίνακα που ακολουθεί μπορείτε να δείτε μερικά παραδείγματα.

Επίθετα από:	ρήμα	ουσιαστικό	επίθετο	επίρρημα
	τρομακτικός	ασημένιος	κοντούλης	χτεσινός
	αγαπητός	ανοιξιάτικος	μεγαλούτσικος	
	καμαρωτός	αγορίστικος	ασπριδερός	
	εκλέξιμος	τρομερός	βαθουλός	

Διαβάζω και γράφω

- «αιχμηρά, γευστικό, πολιτικές, ημερήσιο, τροχαίο, εγχώριο» (κείμεν. 6): Από ποιες λέξεις παράγονται τα επίθετα αυτά;
- Αφού μελετήσετε προσεκτικά τα εισαγωγικά κείμενα (1, 2, 3), εντοπίστε τα επίθετα που παράγονται από ρήματα ή ουσιαστικά και δίπλα σημειώστε τις καταλήξεις (επιθήματα) που λαμβάνουν τα παράγωγα επίθετα.

Επίθετο	Κατάληξη -επίθημα	ΠΑΡΑΓΕΤΑΙ ΑΠΟ:	
		ουσιαστικό	ρήμα
αποδεκτός (κείμεν. 3) φωτεινός (κείμεν. 3)	-τος -εινος	φως	αποδέχομαι

- Αφού διαβάσετε το κείμενο 6, βρείτε ένα ρήμα και τρία ουσιαστικά και παραγάγετε επίθετα προσθέτοντας τα κατάλληλα επιθήματα (καταλήξεις).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

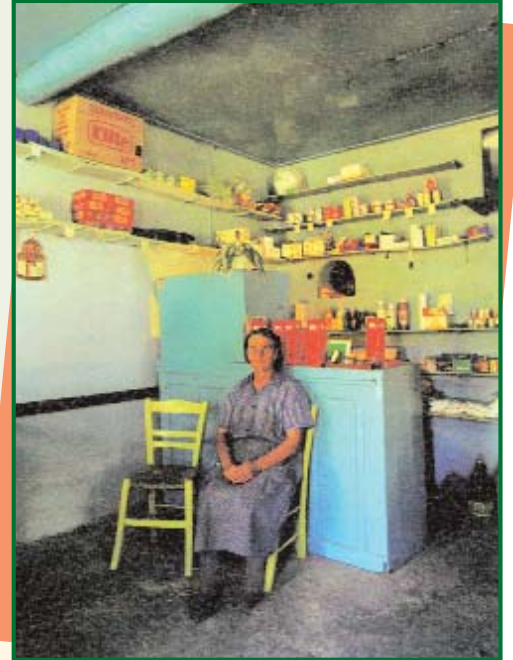
Σε προηγούμενη ενότητα παρουσιάσαμε τα πρώτα βήματα για την προσέγγιση-γραφή ενός περιγραφικού κειμένου. Διαβάσαμε και γράψαμε κείμενα που αναφέρονται στην περιγραφή του χώρου. Σ' αυτή την ενότητα, ξεκινώντας από την περιγραφή του χώρου, θα μελετήσουμε και την περιγραφή αντικειμένων, προσώπων, καταστάσεων κ.λπ.

Ακούω και μιλώ

1. Βλέποντας τις εικόνες και ακούγοντας την «ψηφιακή ξενάγηση» (κείμεν. 2) στο ναό του Δία, πείτε πώς ξεκινάει την περιγραφή του ο «ηλεκτρονικός ξεναγός», πώς τη συνεχίζει και πώς την ολοκληρώνει.
2. Παρατηρώντας τη φωτογραφία που είδατε στην έκθεση Έλληνα φωτογράφου, περιγράψτε το περιεχόμενό της, ξεκινώντας από το χώρο και καταλήγοντας στο πρόσωπο της φωτογραφίας.

περ. Φωτογραφία, 2003

Διαβάζω και γράφω

1. Στο πλαίσιο του μαθήματος της Ιστορίας, αναλαμβάνετε να ξεναγήσετε τους συμμαθητές σας στην ψηφιακή αναπαράσταση του ναού του Δία στην Ολυμπία. Οργανώστε την ξενάγηση γράφοντας ένα κείμενο που θα ακολουθεί ορισμένα βασικά βήματα, τα οποία έχετε συζητήσει με τον καθηγητή σας.
2. Ένας φίλος ή φίλη σας θέλει να αγοράσει ένα καινούριο κινητό τηλέφωνο. Προτείνετε του/της να αγοράσει το μοντέλο της φωτογραφίας περιγράφοντας προσεκτικά την εμφάνισή του, δηλαδή ξεκινώντας από τα γενικά χαρακτηριστικά (γενική εικόνα, μέγεθος κ.λπ.) να πηγαίνετε προς τα επιμέρους. Λάβετε υπόψη σας την περιγραφή και τις πληροφορίες που δίνονται δίπλα από τη φωτογραφία του κινητού τηλεφώνου.

Από διαφημιστικό έντυπο

3. Αφού διαβάσετε το κείμενο 7 και τον πίνακα που το συνοδεύει, παρακολουθήστε (μέσα από ένα απλό διάγραμμα) την πορεία και τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας περιγράφει την κοπέλα. Μπορείτε να δείτε κι ένα άλλο είδος σατιρικής περιγραφής προσώπου στο ποίημα του Γ. Σουρή «Η ζωγραφιά μου» (απόσπασμα, στο Γ. Σουρή, *Απαντα*, επιμ. Γ. Βαλέτας, εκδ. Γιοβάνη, 1966):

Μπόδι δύο πήχες
όψη κακή
γένια με τρίχες
εδώ κι εκεί.

Κούτελο θείο
λίγο πλατύ
τρανό σημείο
του ποιητή.

Δύο μαύρα μάτια
χωρίς κακία
γεμάτα λαύρα
μα και βλακεία.

Μακρύ ρουθούνι
πολύ σχιστό
κι ένα πηγούνι
σαν το Χριστό.

Κείμενο 7 [Ένα ξεχωριστό κορίτσι...]

Τις τελευταίες ημέρες της παραμονής μου, εμφανίστηκε στο μπαρ ένα ξεχωριστό κορίτσι, που πραγματικά με τράβηξε στο δρόμο του. Κατέβαινε απ' το λεωφορείο τελευταία και ερχόταν στο μπαρ με παράξενο λικνισμό. Ξαν να ήταν λιγάκι κουτσή, αλλά δεν ήταν. Ψηλή, λεπποφυής, με πυκνά σκουροκάστανα μαλλιά, κουρεμένα μοντέρνα, αγορίστικα. Ήταν πιο πολύ νόστιμη παρά όμορφη, με μια υπερήφανη λύπη. Έπιανα τον εαυτό μου, τ' απομεσήμερα στο σπίτι, να σκέφτεται το πρόσωπό της. Είχε μεγάλα μάτια, μουντά πράσινα, λιγάκι εξόφθαλα. Κατέβαιναν τα ματόκλαδα παρακάτω απ' το κανονικό. Ξαν να μισοκοιμόταν. Αντιθέτως, τα τόξα των φρυδιών της ήταν ζωηρά, καλογραμμένα. Πάντως, της πήγαινε πολύ το καλοκαίρι.

Σωτ. Δημητρίου, *Η φλέβα του λαιμού*, εκδ. Πατάκη, 1998

Πίνακας του Κυριάκου Κατζουράκη από το εξώφυλλο του βιβλίου

- 1 Με αφετηρία την περιγραφή ενός χώρου (του ναού του Δία), αλλά και άλλες αντίστοιχες περιγραφές που θα αναζητήσετε στα βιβλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, των Αρχαίων Ελληνικών και άλλες σε χρηστικά κείμενα των εφημερίδων (π.χ. μικρές αγγελίες), συγκεντρώστε ένα λεξιλόγιο κατάλληλο για την περιγραφή ενός χώρου ή κτιρίου.

Ουσιαστικά	Επίθετα	Ρήματα
τοποθεσία, η τοπίο, το	καταπράσινος	διακρίνω, -ομαι

- 2 Με αφετηρία το λογοτεχνικό κείμενο που διαβάσατε (κείμεν. 7) αλλά και από τη μελέτη άλλων κειμένων (από τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τα μουσεία, το διαδίκτυο κ.λπ.), συλλέξτε λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται στην περιγραφή του σώματος και του προσώπου ενός ανθρώπου (άντρα ή γυναίκας).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ
το σώμα	
εμφάνιση-ενδυμασία	
βάδισμα	
πρόσωπο (μάτια, μύτη, χαμόγελο)	

Ακούω και μιλάω

1. Πριν από λίγες μέρες παρακολουθήσατε μια κινηματογραφική ταινία. Προσπαθήστε να περιγράψετε σε ένα φίλο ή σε μια φίλη σας τα χαρακτηριστικά του προσώπου των πρωταγωνιστών της ταινίας, που βλέπετε στη φωτογραφία.

Από διαφημιστικό έντυπο της κινηματογραφικής ταινίας *Τιτανικός*

2. Σε μια συζήτηση με τους γονείς σας και μερικούς φίλους τους κάποιος σας τονίζει ότι η πλοήγηση (το σερφάρισμα) στο διαδίκτυο περισσότερο βλάπτει παρά ωφελεί. Απαντήστε τους, αναφέροντας σε τι έχετε ωφεληθεί εσείς από τα «ταξίδια» στον Παγκόσμιο Ιστό.

Διαβάζω και γράφω

1. Στο πλαίσιο του μαθήματος των Καλλιτεχνικών, επισκεφτήκατε ηλεκτρονικά ή πραγματικά μια έκθεση ζωγραφικής με έργα Ελλήνων ζωγράφων στην Εθνική Πινακοθήκη. Σας έκαναν εντύπωση οι παρακάτω πίνακες. Σε ένα κείμενο δύο παραγράφων, το οποίο θα στείλετε σε ένα φίλο σας με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (μαζί με τις εικόνες-πίνακες), περιγράψτε το περιεχόμενο των πινάκων, ξεκινώντας από τα γενικότερα χαρακτηριστικά και πηγαίνοντας στα ειδικότερα.

Σπ. Βασιλείου, *Ο μικρόκοσμος της οδού Γουέμπστερ*, Εθνική Πινακοθήκη, Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου

Θ. Βρυζάκης, *Πολεμική σκηνή*, Εθνική Πινακοθήκη, Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου

2. Διαβάζοντας μια εφημερίδα συναντήσατε το διπλανό σκίτσο. Ποια «συμπεριφορά» αρκετών τηλεοπτικών καναλιών σατιρίζει ο σκιτσογράφος; • Σε ένα κείμενο τριών παραγράφων (300 λέξεις), που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική ή έντυπη εφημερίδα του σχολείου σας, προσπαθήστε να εξηγήσετε γιατί ορισμένοι τηλεοπτικοί σταθμοί υπερπροβάλλουν γεγονότα βίας, δυστυχημάτων κ.λπ.

Σκίτσο του Ακοκαλίδη, στο *Ελληνες γελοιογράφοι του 20ού αιώνα*, επιμ. Γήσης Παπαγεωργίου, εκδ. Αστράια, 1999

Διαθεματική εργασία

«Εικόνες του εαυτού μας και του κόσμου στο διαδίκτυο»

Συνεργαζόμενοι σε ομάδες των δύο ατόμων και με τον καθηγητή της Πληροφορικής, επιχειρήστε να διαμορφώσετε ένα ηλεκτρονικό λεύκωμα, στο οποίο θα περιγράφετε μέσα από ποικίλο ηλεκτρονικό υλικό, εικόνες (σχέδια, σκίτσα, φωτογραφίες κ.λπ.) και κείμενα σημαντικές πτυχές της καθημερινής ζωής αλλά και του χώρου ζωής σας. Πιο συγκεκριμένα:

- Συλλογή φωτογραφικού υλικού.
- Απόδοση-κατασκευή μέσα από τη ζωγραφική του πορτρέτου του άλλου.
- Σκίτσα που σατιρίζουν τον κόσμο ή τον εαυτό σας.
- Πολιτιστικό υλικό (μουσεία, αρχεία, επιλογή κινηματογραφικών ταινιών κ.λπ.).
- Κείμενα με βιωματικό ή κριτικό περιεχόμενο για πρόσωπα και πράγματα-γεγονότα της κοινωνικής σας ζωής.

Εναλλακτικά:

Οργανώστε μια ηλεκτρονική έκθεση της τάξης σας στο διαδίκτυο.

«Η πλαστή εικόνα του κόσμου από τα σύγχρονα ΜΜΕ και η ανατροπή της»

Χωρισμένοι σε ομάδες, επιλέξτε ένα γεγονός της επικαιρότητας που απασχόλησε την κοινή γνώμη και συλλέξτε:

- Υλικό (φωτογραφίες, ήχο). Πώς παρουσιάστηκε από τα τηλεοπτικά δελτία;
- Πώς το παρουσίασαν το ραδιόφωνο και οι εφημερίδες;
- Πώς παρουσιάστηκε σε σελίδες του διαδικτύου;
- Πώς το αντιμετωπίσατε-κρίνατε εσείς (προσωπικά κείμενα);

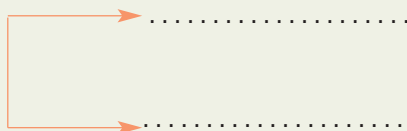

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. <http://www.ime.gr> (Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού)
2. <http://www.benaki.gr> (Μουσείο Μπενάκη)
3. <http://www.ert.gr> (Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση)
4. <http://www.google.com> (Μηχανή αναζήτησης στο διαδίκτυο)

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ ΣΕ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

Από τα άρθρα

Χρησιμοποιείται:

α. συγκεκριμένα, π.χ. ....

β. γενικευτικά, π.χ. ....

Το χρησιμοποιούμε για να αναφερθούμε γενικά κι αόριστα σε κάτι, π.χ. ....

Εκτός από ένα χώρο, μπορούμε να περιγράψουμε και .....

.....